

Bijlage E1: VEEL GESTELDE VRAGEN BIJ BELOFTE VOOR PROMOVENDI

Wat gaat veranderen?

Sinds jaar en dag wordt tijdens de promotieceremonie tot doctor bij de Universiteit Utrecht een formule uitgesproken door de promotor. Deze verklaring bevat onder meer de volgende passage: "Uit kracht van de bevoegdheid, ons bij de wet toegekend en volgens het besluit van de promotiecommissie, hier tegenwoordig, verklaar ik bij deze u, ... (voornaam en naam van de promovendus) te bevorderen tot doctor, (eventueel: en wel, wegens uw bijzondere verdiensten, met lof) met alle daaraan door wet en gewoonte verbonden rechten en plichten jegens wetenschap en samenleving."

Wat onder deze rechten en plichten verstaan wordt, is door de universiteit geëxpliciteerd in de *Aanwijzingen voor promovendi*, een handleiding voor promovendi voor de vorm van de promotieplechtigheid. De rechten betreffen het gebruik van de titel, de plichten betreffen het navolgen van geldende gedragsregels, onder andere op het vlak van integriteit en de bijbehorende kernwaarden. In september 2014 heeft het college voor promoties besloten om deze impliciete verwijzing naar integriteit te expliciteren en actief te maken in de formule in het kader van het universitair integriteitsbeleid. Vanaf 1 oktober 2015 zal de promovendus ter bekrachtiging van deze waarden actief een belofte uitspreken.

Hoe luidt de tekst van de belofte?

Promotor: "Beloof u dat u altijd volgens de beginselen van wetenschappelijke integriteit te werk zult gaan: eerlijk en zorgvuldig, kritisch en transparant, onafhankelijk en onpartijdig?"
Promovendus: "Dat beloof ik."

Waarop is tekst van de belofte gebaseerd?

Alle universiteiten hanteren de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening met principes van goed wetenschappelijk onderwijs en onderzoek. Deze zijn door de Vereniging van Samenwerkende Universiteiten vastgelegd.

Wat houdt de belofte in?

Bij de belofte wordt niet verwezen naar religie. Het gaat het er vooral om dat iemand belooft zich gewetensvol te zullen toewijden en zich te gedragen naar de geldende normen en waarden.

Waarom wordt de belofte actief uitgesproken?

De universiteit hecht eraan dat ieder zijn/haar verantwoordelijkheid neemt bij het bewaken van integere wetenschap. Dat is ook een van de zeven gedragsregels die de universiteit zelf heeft vastgelegd in de *Utrechtse gedragscode Zorgvuldige en integere wetenschap (2014)*: "Binnen de Universiteit Utrecht hebben alle medewerkers, studenten en andere betrokkenen bij onderwijs en onderzoek een eigen verantwoordelijkheid voor het in stand houden van zorgvuldige en integere wetenschap." Als vertaling naar beleid is hierbij de invoering van de eed/belofte voor promovendi opgenomen (<https://intranet.uu.nl/wetenschappelijke-integriteit> zie pagina 3). Door tijdens de formule de promovendus de belofte te laten afleggen wordt deze verantwoordelijkheid nog eens actief bevestigd. De verwachting is dat dit bijdraagt aan de bewustwording en het volhouden van deze individuele verantwoordelijkheid.

Waarom wordt de belofte juist aan het einde van het promotietraject afgelegd?

Bij het afleggen van de belofte belooft de promovendus dat hij/zij zich zal blijven houden aan de code. Deze is dus toekomstgericht. Aan het begin van het promotietraject tekent de promovendus het Opleidings- en Begeleidingsplan (Training and Supervision Agreement), inclusief voor het navolgen van de VSNU-gedragscode tijdens zijn/haar promotietraject: *By signing this agreement the PhD candidate declares that he/she will maintain and promote scrupulous scientific conduct and will adhere to the rules laid down in the Netherlands Code of Conduct for Academic Practice.*

Heeft een belofte zin?

Of en in hoeverre een belofte werkelijk bijdraagt aan de beleefde verantwoordelijkheid van de promovendus en de naleving van de gedragscode daarover zullen de meningen blijven verschillen. Het kan in ieder geval ook geen kwaad.

Ook buiten de universiteit is er discussie over de invoering van een eed/belofte in verschillende beroepsgroepen. Naast een bekrachtiging van de al bekende waarden en normen, is een eed of belofte op zichzelf abstract en zegt het weinig. Zorgvuldigheid en integriteit gaan over keuzes voor bepaald gedrag. Jonathan Soeharno houdt in zijn oratie over de waarde van de eed Aeschylus aan, de schrijver van de Oresteia: "De eed maakt mensen niet geloofwaardig, mensen maken de eed geloofwaardig."ⁱ Bankiers, artsen, rechters, wetenschappers zullen zich in de praktijk steeds tot de waarden binnen hun beroepsgroep moeten verhouden. De eed/belofte krijgt pas werkelijk inhoud en betekenis wanneer men in de praktijk geconfronteerd wordt met concrete dilemma's. In die zin moet de belofte ook gezien worden in de context van een spectrum van maatregelen van de universiteit die deze dilemma's op het vlak van integriteit bespreekbaar maken en houden. Onderdeel daarvan is dat in alle opleidingen, inclusief de promotieopleiding, het thema zorgvuldige en integere wetenschap is opgenomen.

ⁱ De waarde van de eed. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar 'Rechtspleging in rechtsfilosofisch perspectief' aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam op woensdag 22 mei 2013 door Jonathan E. Soeharno [alumnus 2004 en gepromoveerd 2008 aan de Universiteit Utrecht].